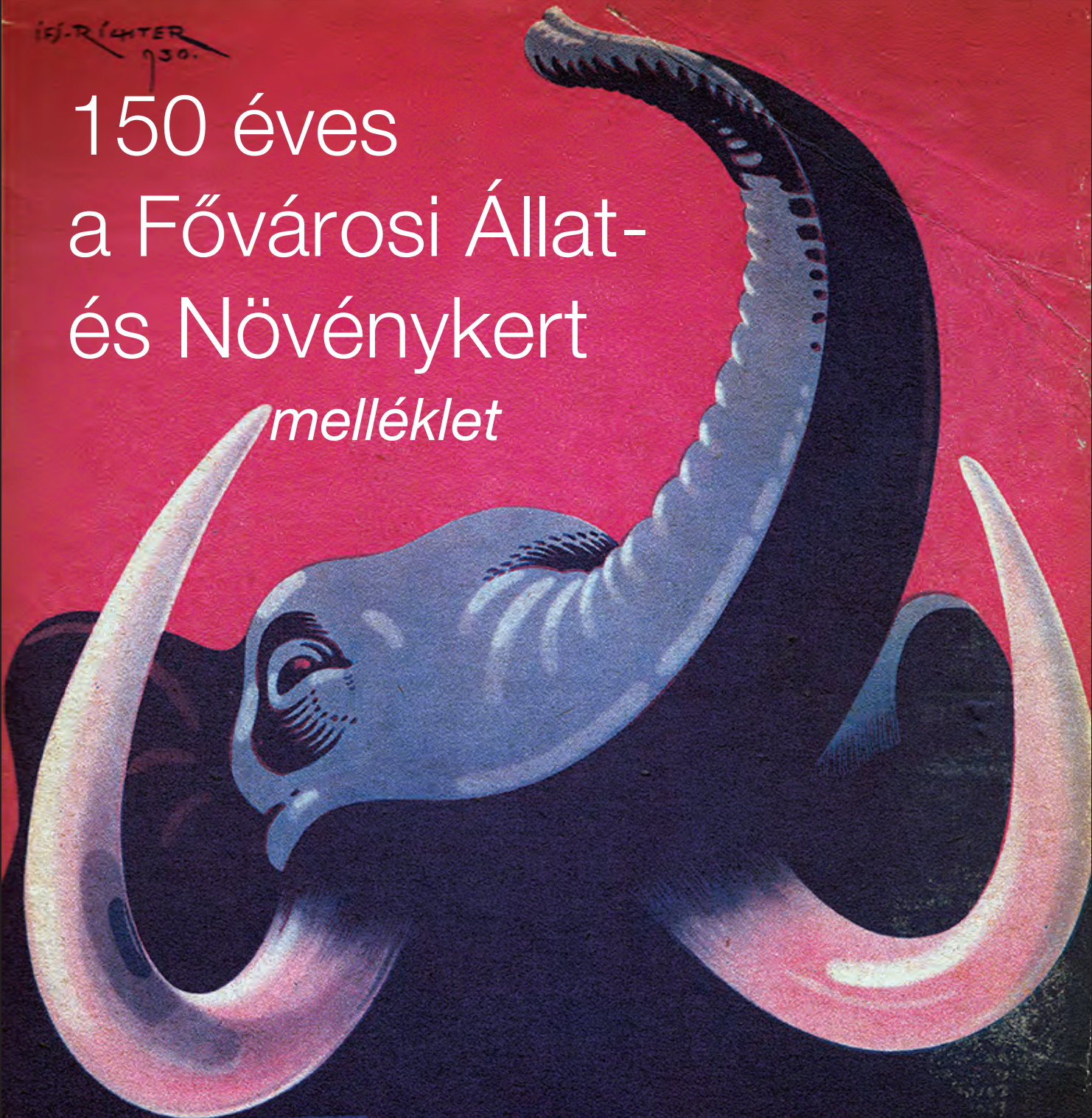
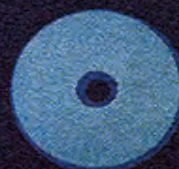
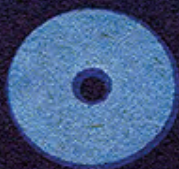

IFJ. R. LUTER
930.

150 éves
a Fővárosi Állat-
és Növénykert
melléklet

Z

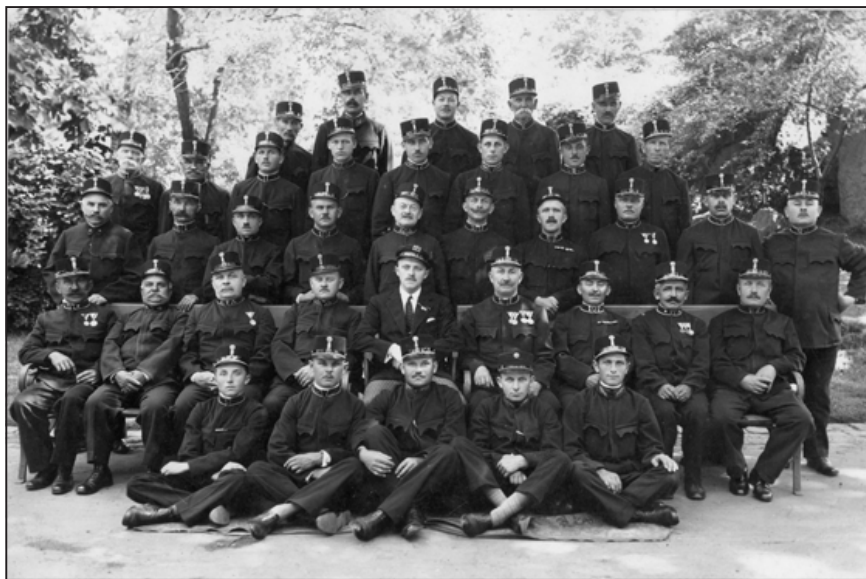

ÁLLATKERT

PÁLMAHÁZ, AKVÁRIUM, KÁVÉHÁZ, VENDÉGLŐ,
TEJCSARNOK.

Óriások vállain állunk: állatkertiek, állatkertesek, állatkertészek

Hanga Zoltán

fotó: Hölzel Gyula

Az Emlőosztály dolgozói 1931-ben, élükön Anghi Csaba

A megnyitásának 150. évfordulóját idén augusztusban ünneplő Fővárosi Állat- és Növénykert sosem magától működött. Emberek, állatkertészek, állatkertesek, állatkertiek működtették. Közülük viszont, ha e patinás intézmény történetéről esik szó, általában csak az intézmény egykori vezetőinek, igazgatóinak, főigazgatóinak a nevét szokás emlegetni. Köztük is

a legnagyobb hatásúakét, *Xántus Jánosét*, *Serák Károlyét*, *Lendl Adolfét*, *Nadler Herbertét* vagy *Anghi Csabáét*. De mi a helyzet azokkal, akik nem a kormánykeréknél álltak, hanem az Állatkert képzeletbeli hajójának evezőit húzták az elmúlt másfél évszázadban?

A kezdeti időkben az Állatkertnek viszonylag kevés munkatársa volt. 1866-ban

Az Emlőosztály dolgozói 1991-ben, élükön Fischer Antal és Bogsch Ilma

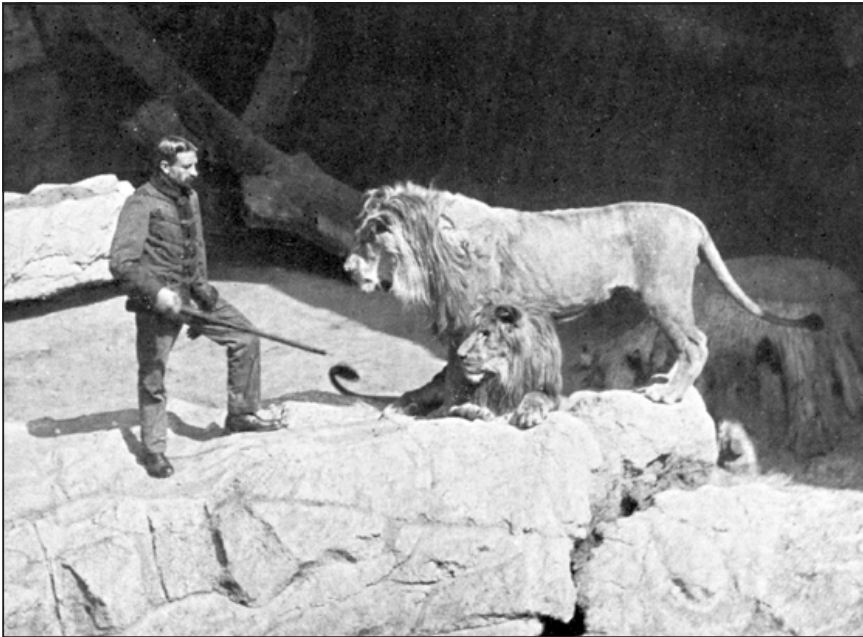

fotó: Kapocsy György

például mindössze tizenkét fő, közülük hárman voltak „állatorok”, ahogy az állatgondozókat akkoriban nevezték. Akadt még kertész, gépész, jegypénztáros és hivataloszolga is. Az akkori dolgozók közül azonban csak keveseket ismerünk név szerint. Mindenekelőtt a talján származású *Angelo Guzzanto* érdemes említésre, hiszen már a megnyitás előtt őt alkalmazták a meglévő állatok gondozására, és még harminc évvel később, a millenniumkor is ő vezette rangidősként az ápolókat. Név szerint ismerjük *Major István* állatorót is, akiről 1881-ben egy baleset kapcsán írtak a korabeli lapok. Major ugyanis nap mint nap bejárt az egyik medvéhez takarítani, ám egy alkalommal véletlenül annak lábára lépett. A medve éktelen haragra gerjedt, fogaival és karmaival több helyen is megsebesítette a gondozót. Az akkor már tizenöt éve a kertben dolgozó Majort a Rókusba vitték, ahol július 8-án végül belehalt sérüléseibe.

Miután az Állatkert üzemeltetését 1907-ben a főváros vette át, egészen más idők kezdődtek, hiszen a dolgozók ettől kezdve székesfővárosi alkalmazottak voltak. Katonás rend, egyenruha, csákó, sőt rendfokozatok kerültek bevezetésre. Volt azonban, akitől nem várták el a mundér viselését. Főként azoktól a munkatársaktól, akik távoli országokból származtak. Köztük volt a Ceylonból származó, szingaléz nemzetiségű *Fonzeka Ábrahám* (I. keretes írásunkat), s voltak más, Dél-Ázsiából való gondozók is, akik jobbra saját nemzeti viseletükben dolgoztak, szinte mindig az elefántok körül. De ne gondoljuk, hogy magyar ápoló nem is fordult meg a vastagbőrűeknél! A harmincas években például *Nimila István* volt az a gondozó, aki az emlős részleg akkori felügyelőjével együtt az elefántok mozgásterápiás foglalkoztatását megkezdte.

Az olasz származású *Celesto Guglielmani* az oroszlánok és más nagyragadozók gondozójaként tevékenykedett több évtizeden keresztül. Olyan jellegzetes figurája volt az Állatkertnek, hogy az első világháború alatt, az Isonzó menti harcok idején, amikor a talján emberek idehaza bizony nem örvendtek nagy népszerűségnek, Pesten

Celesto Guglielmani, az oroszlánok gondozója az első világháború idején

ezt senkinek nem jutott eszébe összekapcsolni Celesto mesterrel, akit mindenki szeretett és derék embernek tartott.

Derék ember volt *Rottek József*, a zsiráfok és más patás állatok gondos ápolója is. Ám 1945-re alig maradt gondoznivalója. Sidi és Said, a két gyönyörű zsiráf az ostrom áldozata lett. A gondozó egykori állatai közül egyetlen zebra maradt életben. Csinálta tehát, amit a többiek is: elásta a tetemeket, hordta a romokat, próbált életet lehelni a csaknem teljesen elpusztult Állatkertbe. De neki jutott az a feladat is,

hogy valamiképpen szót értsen a megszálló szovjet csapatok katonáival. Oroszul ugyan nem beszélt, de szlovákul igen, így – olykor kézzel-lábbal rásegítve – létrejöhett a kommunikáció.

1948-tól furcsa időszak következett. Olyan, amelynek *Bacsó Péter* A tanú című filmje tartott nem is annyira görbe tükröt. Az Állatkert élére politikai megbízhatóság alapján egy cipőfelsőrész-készítőt neveztek ki, akiről az a hír járta, hogy az őzről azt hitte, az a fiatal szarvas. Az idők változásával viszont, miután 1956-ban a kiváló *Anghi Csaba* lett az igazgató, az Állatkertben menedéket kapott néhány olyan ember is, akik nem tartoztak éppen a rendszer kedvencei közé. Például *Fáy Aladár*

Huszár Sándor, a nagyragadozók híres főápolója, aki 1940-től 1977-ig volt az Állatkert munkatársa, egy feketepárduc-kölyökkel és egy dajkakutyával

festőművész, grafikus és tanár, akit koncepció perben ítélték börtönbüntetésre. Szabadulása után aligha kaphatott volna segédmunkásnál jobb állást, ám Anghi címfestőként és grafikusként alkalmazta az Állatkertben, ahová Fáy már a háború előtt is sokat járt ki rajzolni. Néhány állatgondozói munkakört is olyan személyekkel töltötték be, akik egész életükben állatokkal, igaz, háziállatokkal foglalkoztak, amíg a kulákküldözés szét nem zúzta korábbi életformájukat.

Az 1960-as, 1970-es években az egyik meghatározó állatkerti munkatárs *Huszár Sándor* vezető főápoló volt. Főleg nagyragadozókkal, oroszlánokkal, tigrisekkel, medvékkel foglalkozott, s igen jó viszont ápolt velük. Olyannyira, hogy a szökött medvét nem altatópuskával fogták be, hanem Sanyi bácsi odament, rátette a nyakörvet, és szépen visszavezette a helyére.

Sok-sok nevet kellene még megemlíteni. *Altdorfer Károlytól Szalkay József*ig, *Fodor Tamástól Wiesinger Mártonig* legalább ötven fontos személyt sorolhatnánk fel, aki megérdemelné, hogy ebbe a visszatekintésbe bekerüljön. Közülük legalább egyvalakiről feltétlenül szót kell ejtenünk: *Szabó István* főápolóról, aki mindenki másnál hosszabb ideig, összesen 52 éven át teljesített szolgálatot az Állatkertben! Az Állatkert 186 főállású munkatársa közül – akik több mint negyvenféle munkakörben tevékenykednek – ma is huszonheten vannak, akik legalább negyedszázada a kert dolgozói. ●

Vass Imre állatgondozó 1943-tól 1972-ig dolgozott az Állatkertben – az Amál nevű zsiráfborjút eteti

Fonzeka Ábrahámnak nagy tervei voltak! A ceyloni születésű, még odahaza megkeresztelkedett szingaléz fiatalember húszesztendő volt, amikor 1912 tavaszán egy csapat elefántot kísért Európába. Végül Budapesten kötött ki, ahol annyira megtetszett neki az élet, hogy vissza sem tért hazájába, hanem az elefántok és a majmok egyik gondozója lett a magyar főváros állatkertjében. Csakhamar elsajátította a nyelvet, s eljegyzett egy magyar lányt, akivel már a közös életet tervezték. 1916 decemberében azonban a téli hidegben Fonzeka nagyon megbetegedett, s mikor érezte, hogy aligha fog felgyógyulni, legalább az esküvői szertartást gyorsan megtartották, hogy azt a pár száz koronát, amit félretett, jegyese törvényesen megörökölhesse...

(Forrás: *Mi újság az Állatkertben? Budapest Székesfőváros Állat és Növénykertjének közleményei Budapest, 1917. 4. évf. 3. szám március 15.*)